

КОЛЯНКОВСЬКА Т. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент

ЕЛЕКТРОННИЙ ЦИФРОВИЙ ПІДПИС ЯК РЕКВІЗИТ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ДОГОВОРУ

Договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення змїну або припинення цивільних прав та обов'язків. Письмове оформленні угоди є обов'язковим якщо це передбачено законом.

Письмова форма договору означає, що воля осіб, які його укладають, закрїплюється (фіксується) у документі, що підписується зазвичай сторонами цього договору. Договір, укладений у письмовій формі може вважатися належно оформленим, якщо в документі наявні всі реквізити, що визначені сторонами договору, як обов'язкові, або витікають з приписів закону.

Обов'язковим реквізитом будь-якого письмового договору є підпис осіб, які його укладають. Стаття 207 ЦК України передбачає, що договір укладений у письмовій формі підписується особами, які уклали цей договір власноруч або уповноваженими особами.

Розвиток сучасних систем передачі інформації (Інтернет) об'єктивно призвело до використання в цивільному обігу документів, які засвідчуються електронно-цифровими підписами та іншими аналогами власноручних підписів осіб, які укладають правочини.

Використання при укладанні договору факсимільного відтворення підпису за допомогою засобів механічного або іншого копіювання, електронно-числового підпису або іншого аналога власноручного підпису допускається у випадках, встановлених законом, іншими актами цивільного законодавства, або за письмовою згодою сторін, у якій містяться зразки відповідного аналога їхніх власноручних підписів (п.3 ст.207 ЦК України).

Електронний цифровий підпис є аналогом фізичного підпису й має такі основні ознаки: він відтворюється тільки однією особою, тобто прив'язаний до конкретної особи; він нерозривно пов'язаний з конкретним електронним документом, у якому зафіксована інформація.

Правовою підставою укладання договорів з використанням електронного цифрового підпису в Україні є Закон «Про електронний цифровий підпис».

Електронний цифровий підпис (далі ЕЦП) — це вид електронного підпису, отриманого за результатом криптографічного перетворення набору електронних даних, який додається до цього набору або логічно з ним поєднується і дає змогу підтвердити його цілісність та ідентифікувати підписувача.

ЕЦП використовується фізичними та юридичними особами — суб'єктами електронного документообігу для ідентифікації підписувача та підтвердження цілісності даних в електронній формі.

Сутність процедури використання ЕЦП полягає у використанні користувачем інформаційної системи пари ключів: закритого (секретного) — для формування цифрового аналога підпису й парного до нього — відкритого ключа, який може бути доступним будь-якому користувачу (контрагенту) інформаційної системи.

У Директиві Європейського Союзу «Про правові основи регулювання електронних підписів у Співтоваристві» (1999 р.) ЕЦП — це дані в електронній формі, що приєднуються до інших даних або логічно пов'язані з ними та слугують для аутентифікації. Директива передбачає можливість використання електронного підпису з більш широкими функціональними ознаками (електронні підписи підвищеної надійності). Електронний підпис підвищеної надійності визнається таким, якщо він відповідає наступним вимогам: пов'язаний однозначно з особою, що підписала; достатній для ідентифікації особи-підписувача; створюється з використанням засобів, що знаходяться під одноосібним контролем особи, що підписала; пов'язаний з даними, до яких він відноситься, у такий спосіб, що будь-яка подальша зміна цих даних стає очевидною.

Таким чином, цифровий підпис можна визначити як алгоритм, за допомогою якого автор повідомлення «підписує» повідомлення, або як засіб, що дозволяє на основі криптографічних методів надійно встановити авторство і достовірність документу. Розбіжності між учасниками правочину, який скріплений ЕЦП можуть бути врегульовані лише на підставі правил, які погоджені учасниками системи користування ЕЦП, або норм закону та інших правових актів.

Рівнозначність електронного цифрового підпису власноручному підпису, в юридичній літературі розділяється не усіма. Так, існує думка, що закон декларує цифровий підпис як аналог власноручного підпису, але він, на жаль, таким не являється, оскільки немає норм, що встановлюють біометричну прив'язку закритого ключа до його власника. Ймовірно, мається на увазі, що аналізуючи електронний цифровий підпис, не можна встановити якісь якості, характеристики (фізіологічні, психологічні і тому подібне) суб'єкта, що підписався, як це можна зробити з тією або іншою мірою достовірності при проведенні графологічної експертизи. Проте, це неможливість пов'язана з аналізом тільки й виключно самого електронного цифрового підпису, якщо ж проводити перевірку підпису, як це і передбачено в законі, шляхом звернення у відповідний контролюючий орган, то по електронному цифровому підпису можна встановити його зареєстрованого власника, а отже й достовірно встановити його особу, оскільки при реєстрації в засвідчуючому центрі особа, яка отримує сертифікат ключа підпису, пред'являє

посвідчення особи, де міститься фотографія і особистий підпис цієї особи. Крім того, ЕЦП прив'язується до власноручного підпису при виготовленні сертифікатів ключів підписів засвідчувальним центром.

Можливість використання електронного цифрового підпису для укладення цивільно-правових договорів — це великий крок у напрямі переходу до інформаційного суспільства, яке передбачає широке використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій при здійсненні юридично значущих дій, автоматизацію документообігу та інші види використання досягнень науково-технічного прогресу для забезпечення законності й прозорості правового регулювання відповідних суспільних відносин.

КОСТОВА Н. І.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук

ДОГОВІР ПРО СТВОРЕННЯ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

Заснування акціонерного товариства є багатоетапним процесом, який вимагає скоординованих дій засновників, своєчасність виконання приписів закону, дотримання строків тощо. За умови створення товариства декількома засновниками важливе значення має узгодження їх дій, розподіл обов'язків, призначення уповноваженої особи на вчинення дій від імені засновників товариства. У зв'язку з цим важливе значення в регулюванні відносин, які виникають при заснуванні акціонерних товариств має відігравати договір про створення акціонерного товариства. Юридичні особи можуть створюватись на підставі різних договорів, які можуть бути класифіковані за різними критеріями. Так, залежно від предмету регулювання та строку дії, договори можуть бути поділені на: договори про створення юридичної особи, які не регулюють діяльність самої особи, та засновницькі договори, які визначають, як порядок дій засновників по створенню товариства, так і загальні засади діяльності юридичної особи, права та обов'язки її учасників, структуру та повноваження органів тощо. Залежно від підстав створення юридичної особи договори можуть бути поділені на: договори про заснування юридичної особи та договори про створення юридичної особи внаслідок реорганізації.

Категорія «договір про створення акціонерного товариства» використовується у Цивільному кодексі України, відповідно до якого це договір, який визначає порядок здійснення спільної діяльності засновників щодо створення товариства. При цьому у Цивільному кодексі